

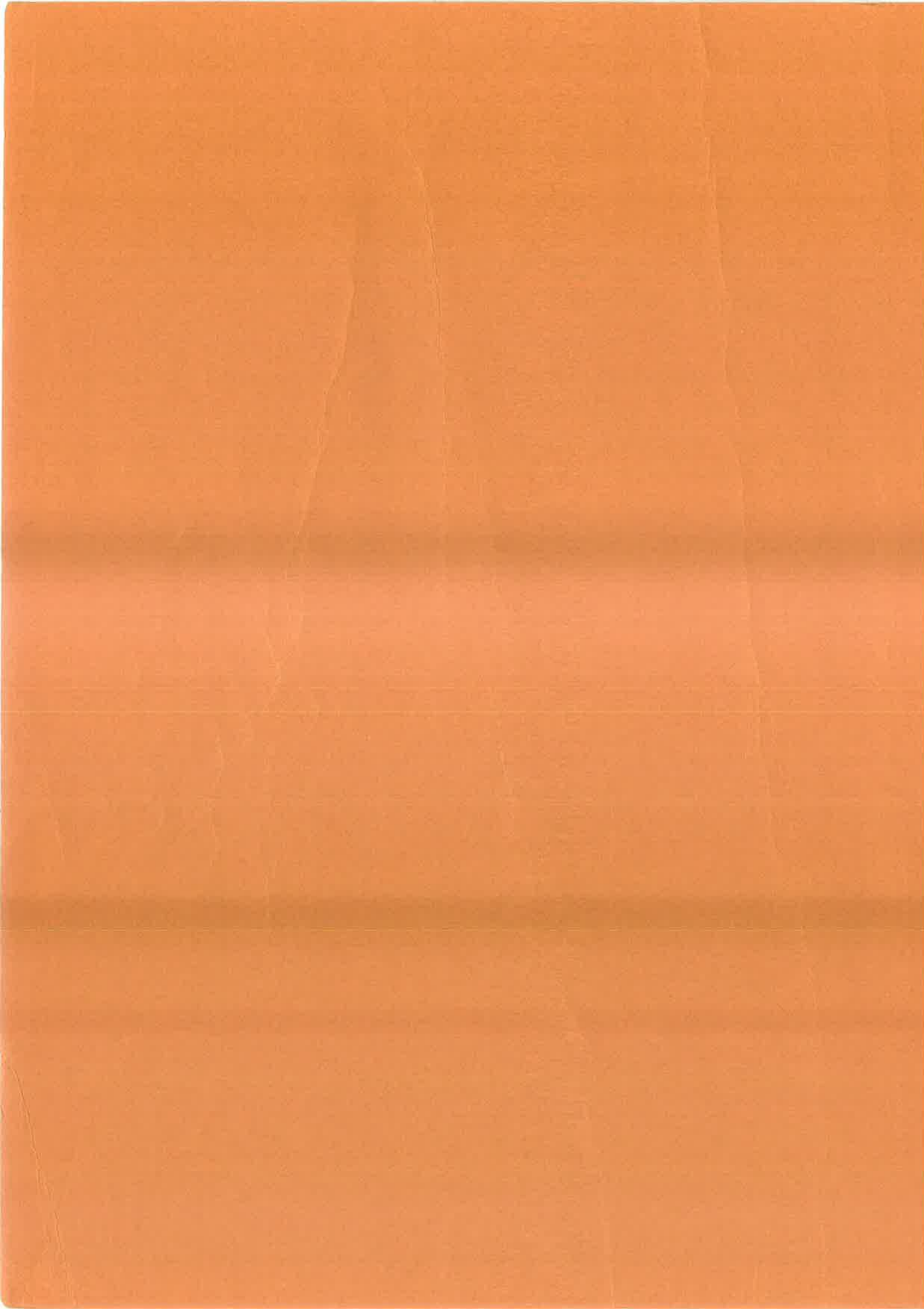
V.Z.W. STEDELIJK
GROENKOMITEE
KORTRIJK

VELDORNITHOLOGISCH JAARBOEK VAN ZUID-WEST-VLAANDEREN

1e semester 1983

m.i.v. ruime proloog

VELDORNITHOLOGISCH
JAARBOEK VAN
ZUID-WEST-VLAANDEREN

Algemene coördinatie en centralisatie veldwaarnemingen
YANN FERYN

Eindredactie en lay-out
JOHAN STAELENS, ANN LAPAUW, FRANKY VANDORPE, YANN FERYN

Typwerk
ANN LAPAUW

Taalverbetering
PATRICIA VERBAUWHEDE

Tekeningen
alles door CHRISTIAN LAEVENS, uitgenomen bij de meeuwachtigen,
Smient, Wilde eend, Tafel- en Kuifeend, Dodaars : MARC D'HOORE ;
titelbladen van de soortengroepen, de Kwartel, Blauwe kiekendief,
Rouwkwikstaart, Gele kwikstaart en Blauwe reiger door YANN FERYN ;
het titelblad en de tekening blz.56 zijn van BRUNO CALLEBAUT.

Uitgever
NATUURHISTORISCHE WERKGROEP KORTRIJK

Uitgave
Maart 1984

Auteurs van de hoofdartikels :

Baptiste Ief - Wandelingstraat 11 - 8500 Kortrijk
Dumortier Philip en Myriam - Overzetweg 25 - 8510 Marke
Feryn Yann - Prinses Marie-José-plein 5 - 8500 Kortrijk
Nuttin Johnny - Leieweg 12 - 8510 Marke (056) 22.18.21
Robbe Ignaas - Lauwestraat 17 - 8610 Wevelgem (056) 41.23.44
Vanackere Dirk - Elzenlaan 12 - 8730 Harelbeke (056) 71.33.10
Vandebuerie Pierre - Distelbosstraat 30 - 8750 Hulste
Vandorpe Franky - Steenovenstraat 50 - 8720 Kuurne

Andere auteurs :

Bossuyt Franky - Stedestraat 14 - 8550 Zwevegem (056) 75.74.97
Claerbout Geert - Pouckeweg 43 - 8720 Kuurne
Dewaegemaker Jan - Stijn Streuvelsstraat 29 - 8710 Heule (056) 35
(056) 35.26.02
Dubois D. - Izegemstraat 182 - 8710 Heule (056) 35.57.75
Herman Jozef - Tuinstraat 40 - 8610 Wevelgem (056) 41.85.22
Vercamer Kurt - Bosstraat 12 - 8500 Kortrijk (056) 22.53.79
Vandendriessche Philippe - Iepersestraat 22 - 8600 Menen
(056) 51.15.45

Dit boek is te verkrijgen door het storten van 250 fr. of 270 fr.
(inclusief verzendingskosten) op rek. nr. 068-2019306-84 van
NHWG Kortrijk - Stijn Streuvelsstraat 29 - 8710 Kortrijk-Heule met
als vermelding "Jaarboek '83 + proloog".

Bij de voorpagina : de Groenling is in onze vlasstreek een algemene
verschijning. Hij wordt bij ons immers graag
"Vlasvink" genoemd.

INHOUDSTAFEL

Inhoudstafel	3
Voorwoord	5
PROLOOG	6
De natuurverenigingen uit onze streek	6
Waar kunnen we in onze streek nog naar vogels kijken	16
Van waarneming tot jaarboek	41
WAARNEMINGEN 1E SEMESTER 1983	45
Praktische inleiding	45
1. Weersgesteldheid	45
2. Afkortingen van de waarnemers	49
3. Afkortingen in de tekst	50
Ornithologisch overzicht	50
Status van de vogelsoorten	50
ZWEMVOGELS	57
Watervogels inleiding	57
Soortbespreking	66
Broedende watervogels	84
Ganzen en Zwanen	87
STELTLOPERS EN REIGERACHTIGEN	93
Reigerachtigen	93
Steltlopers	95
MEEUWACHTIGEN	117
Meeuwen	117
Sterns	124
DAGROOFVOGELS EN UILEN	127
Dagroofvogels	127
Uilen	148
ZANGVOGELS	155
Waarnemingen	155
Inventarisaties	171
Fenologie	179
Ontsnapte soorten	185
Erratum	186
Alfabetische lijst der vogelsoorten	187
Bibliografie	189

V O O R W O O R D

(Yann Feryn)

De regio Kortrijk is steeds een bosarme streek geweest. Bovendien hebben ruilverkaveling, stadsuitbreiding en wegeaanleg ons natuurpatrimonium gedurende de laatste decennia gevoelig aangetast. Toch is nog niet alles verloren. Dit boek wil de lezer ervan overtuigen dat ook in onze streek prachtige vogels te zien zijn. Het wil bovendien een gids zijn voor iedereen die enkele nieuwe mooie hoekjes in onze regio wat beter wil leren kennen.

Door de aandacht te vestigen op de interessante natuurgebiedjes in eigen streek willen we aantonen dat ook deze een totale bescherming verdienen. Vele Kortrijkenaars zijn immers geneigd vreemde natuurbehoudsprojekten te steunen maar negeren de waardevolle stukjes natuur bij de deur. "Hier is toch niets te zien", wordt dan gezegd. De repliek ligt voor u.

Het past om in een voorwoord de mensen die ons hielpen hartelijk te bedanken. Vooreerst onze "pioniers" : de J.N.M. afdeling Brugge die reeds vier jaar naeen een jaarboek publiceren. Deze waren voor ons een voorbeeld waarop we verder bouwden. We namen de algemene trend van hen over om vergelijking mogelijk te maken. Op het gebied van leesbaarheid en overzichtelijkheid poogden we hen echter te verbeteren. De J.N.M. afdeling Kortrijk, de N.W.G. De Gavers, De Ornithologische werkgroep Harelbeke en de tientallen particuliere vogelkijkers verdienen evenveel lof en dank. Dank zij hun constant doorsturen van waarnemingen konden we een uitgave verzorgen die op wetenschappelijk waardevolle gegevens gebaseerd is. Tenslotte rest mij nog de auteurs, de tekenaars, de typiste en de andere stille werkers te bedanken.

Wij zouden het op prijs stellen indien we voor onze volgende uitgave opnieuw mogen rekenen op deze brede schare medewerkers. Nieuwe krachten zijn uiteraard van harte welkom (zie artikel NHWG). Weù blijven immers niet bij de pakken zitten. Het volgende jaarboek wordt nu reeds voorbereid. Het zal de periode juli '83 - juni '84 omvatten, maar de proloog wordt enkel in deze eerste uitgave gepubliceerd. Later kan de uitgave van een Avifauna in boekvorm overwogen worden of ... de samenstelling van een veldornithologisch jaarboek van geheel West-Vlaanderen. Nog toekomstmuziek, maar zeker niet onrealiseerbaar.

Proloog

DE NATUURVERENIGINGEN UIT DE STREEK VAN KORTRIJK

Met deze publikatie boden we de natuurverenigingen de kans om zich even voor te stellen. Daar werd dankbaar gebruik van gemaakt door enkele groeperingen. Hieronder lees je hun inzending.

N.H.W.G.

Natuurhistorische werkgroep Kortrijk

=====

Het feit dat op dit ogenblik het eerste jaarboek van het Kortrijkse voor jou ligt, is voornamelijk te danken aan de N.H.W.G.

We waren er ons van bewust dat de organisatie van de samenstelling van een veldornithologisch jaarboek niet bij één vereniging mocht berusten. De taken moesten verdeeld worden over zoveel mogelijk mensen. Op die manier beoogden we het meest efficiënt te werken. Bovendien leerden de verschillende milieuverenigingen en particuliere geïnteresseerden elkaar beter kennen. Dat is nooit mis in een tijd waarin we meer dan ooit elkaars steun kunnen gebruiken.

De N.H.W.G. wil een zekere service bieden aan iedereen die aan natuurstudie doet. Het projekt "Veldornithologisch Jaarboek 1e semester 1983 m.i.v. ruime proloog" richt zich uiteraard naar de vogelkijkers die zich nu, voor het eerst sinds men vogels bestudeert, een handleiding kunnen aanschaffen over het voorkomen van de vogels in het Kortrijkse. Op dit ogenblik zijn wij bovendien reeds gestart met de samenstelling van een opvolger voor dit boek.

Het is de bedoeling dat de N.H.W.G. zich niet uitsluitend zal richten tot ornithologen. We kunnen ongetwijfeld in elke tak van de natuurstudie nog nuttig werk verrichten. Inventarisaties en andere onderzoeken kunnen door onze vrij grote schare medewerkers sneller, preciezer en op grotere schaal gebeuren.

De N.H.W.G. vergaderde voor 't eerst in december 1982. We zijn dus nog jong en moeten nog veel groeien.

Wie geïnteresseerd is in onze vereniging, kan contact opnemen met Yann Feryn, Mellestraat 65 te 8710 Heule.

Wie lid wil worden, kan dit door 100,- fr. te storten op rek. nr. 068-2019306-84. U krijgt ervoor de N.H.W.G.-berichten, u wordt uitgenodigd op de vergaderingen en u kunt meebeslissen en actief meewerken aan onze projecten.

J.N.M.

Jeugdbond voor Natuurstudie en Milieubescherming - afdeling Kortrijk

=====

1. Ontstaan

De J.N.M. ontstond op 16 april 1983 als fusie van de Belgische Jeugdbond voor Natuurstudie (BJN, ontstaan in 1958) en de Wielewaaljongeren (WJ, sedert 1972).

Het is een nationale jongerenvereniging, echter anders dan de klassieke jeugdverenigingen : het is een 'jeugdbond', dat wil zeggen dat alles gebeurt voor en door jongeren tussen twaalf en vijftientig jaar. Het betekent ook dat de organisatie pluralistisch is : ze staat los van elke politieke, religieuze of filosofische overtuiging.

Op internationaal vlak maakt de J.N.M. deel uit van het I.Y.F., International Youth Federation for Environmental Studies and Conservation, een overkoepelende wereldorganisatie van ruim 55 jeugdbonden die zich bezig houden met natuurstudie of milieuproblematiek, samen goed voor meer dan honderdduizend leden.

2. Doelstellingen

De doelstellingen kunnen grofweg omschreven worden als natuurstudie, natuurbeleving en milieubescherming. Deze zijn zeer ruim op te vatten : zo kan milieubescherming gaan van de klassering van een lokaal natuurgebiedje tot de internationale zure regen problematiek, natuurstudie staat eens voor het uitleggen van het verschil tussen Kok- en Zilvermeeuw, dan weer werkt men aan een onderzoek naar de geografische spreiding van de ondersoorten van een bepaald insect.

3. Organisatie

De ruim 1800 leden worden onderverdeeld in 32 afdelingen, verspreid over het Vlaamse land. Deze vormen, samen met het hoofdbestuur en de werkgroepen, de basis waarop de hele jeugdbond steunt.

a. Nationaal

Het HB, het hoofdbestuur, is verantwoordelijk voor de goede gang van zaken en de organisatie van de jeugdbond. HB-leden worden verkozen voor één jaar door de Algemene Vergadering op het jaarlijks jeugdbondkongres. Elk krijgen ze een specifieke taak toegewezen waarvoor ze zich dan ook zo goed mogelijk inzetten. Maandelijks wordt er samengekomen om lopende zaken en nieuwe initiatieven te bespreken. Het verslag van deze vergadering wordt iedereen toegestuurd die zich daar ook maar enigszins in interesseert. Op het eerstvolgend kongres brengt het HB dan verslag uit over het voorbije jaar. Dit kongres loopt telkens tussen Kerst en Nieuwjaar, en wordt elk jaar in een andere streek doorheen heel België georganiseerd. Het programma is rijk gevuld en voldoende gevarieerd opdat alle jeugdbonders aan hun trekken zouden komen. Zo zijn er ekskursies in de streek, voordrachten en diamontages over natuur en milieu, vergaderingen van werkgroepen, werksessies rond bepaalde thema's, verkiezing van het nieuwe hoofdbestuur...

De jeugdbond beschikt tevens over een ledensekretariaat in Turnhout (Graatakker 11, 2300 Torhout) en een bondssekretariaat in Gent (Kortrijksepoortstraat 140, 9000 Gent), waar ook de bondsbibliotheek en de winkel gevestigd zijn. In die winkel, speciaal voor de leden, kunnen naast allerhande werken over natuur en milieu, ook posters, stickers en ander materiaal verkregen worden.

Er zijn twee nationale tijdschriften, Euglena en Bestuursberichten : het eerste bevat natuurhistorische artikels en algemene informatie, het tweede voornamelijk informatie over de organisatie van de jeugdbond.

Het hoogtepunt van de jaarwerking wordt ongetwijfeld gevormd door de zomerkampen. Deze worden nationaal georganiseerd, zowel in binnen- als buitenland. Mensen van alle afdelingen nemen er aan deel. Ze bevorderen tevens het contact en de samenwerking tussen de afdelingen onderling, en zijn tegenwoordig een onmisbare schakel van het hele jeugdbondssysteem. Naast natuurstudiekampen zijn er ook de zogenaamde 'werkkampen', waarop beheerswerken worden uitgevoerd in natuurreservaten.

Op nationaal vlak zijn er tenslotte ook nog de werkgroepen : zo bestaat er een milieuwerkgroep, insektenwerkgroep, plantenwerkgroep, vogelwerkgroep en zoogdierenwerkgroep. Mensen die meer interesse vertonen in een bepaalde tak van de natuurstudie, of in het milieu in het algemeen, vinden elkaar in deze werkgroepen.

b. De afdelingen - i.h.b. afd. Kortrijk

Van de 32 afdelingen die de J.N.M. rijk is, is Kortrijk er een-tje van. Gesticht op 8 februari 1974 heeft Kortrijk zich met de gebruikelijke hoogten en laagten, opgewerkt tot één der grootste (120 leden) en actiefste afdelingen van het land. Een afdeling kan zowat beschouwd worden als een 'mini-jeugdbondje'. Een afdelingsbestuur ('AB') dat maandelijks bijeenkomt, zorgt voor de organisatie en de vlotte gang van zaken. Het wordt dit maal niet verkozen op het kongres, maar op de jaarlijkse bestuurswisseling, meestal rond oktober-november. Het AB bestaat naast een voorzitter, penningmeester, sekretaris, bibliothecaris, en propagandasekretaris ook uit een natuurhistorisch sekretariaat, een milieubeschermingssekretariaat, een redaktie, een feestkomitee (zelfs dat) en een 'piepwerking'. De piepwerking is nog maar pas uit de grond gestampt en beoogt het begeleiden van jonge JNMertjes (acht tot twaalf jaar).

De redaktie verzorgt het maandelijks afdelingstijdschrift 'Het Hoefbladje'. Daarin verschijnen onder andere verslagen van ekskursies, oproepen, aktuele informatie over natuur en milieu, natuurhistorische artikels, ekskursiekalender, ... Het ontspannend gedeelte (de ledenfeesten) is voor rekening van het feestkomitee.

De voornaamste bron van aktiviteit is en blijft evenwel nog steeds de wekelijks georganiseerde ekskursie. Zo veel mogelijk variatie blijft de leuze : per fiets, trein, bus, auto, naar bekende, onbekende gebieden ; gericht op vogels, planten, insekten, zoogdieren. Meer natuurstudie, natuurbeleving, milieubescherming. Ver, dicht, in de streek, nog dicht. Naar zee, bos, polder, vijver.

Elke ekskursie wordt in goede banen geleid door een 'ekskul' (ekskursieleider). Hij of zij zal je vertellen waarom er witte stipjes zijn op de rode hoed van een Vliegenschwam, waarom een roofvogel een lastige Kraai niet neerslaat, hoewel hij daar zeker toe in staat is, waar een Libel niet onmiddellijk wegvliegt wanneer je ze terug loslaat, waartoe de opgewipte snavel van een Kluut dient, waarom een snelstromend riviertje plots in het niet verdwijnt, waarom een Drieteenstrandloper de godganse dag over het strand zit te koersen tegen het uurwerk, ... Je komt er te weten dat je niet naast een Aardbeiganzepik moet staan wachten tot er lekkere bosaardbeitjes aanhangen, dat je nooit een uitdagende Keizerlibel moet achterna hollen met je netje, omdat ze toch veel sneller is.

Maar er is meer. Een ekskursie is ook... Stil worden bij de zang van een Nachtegaal. De diepe magische kleuren van een Bijenorchis aanschouwen. Plots oog in oog staan met een Ree. Verbluft staan kijken naar een rijkgekleurde voorbijflitsende Libel. Blijven dromen bij bedauwde spinnewebben. De wijdse uitgestrektheid van de zee over zich heen laten komen. Een voorbijfladderende vlinder met fonkelende diepblauwe vleugels verbaasd nastaren.

Ekskursies zijn het kloppend hart van de afdeling. In de zomermaanden worden ze evenwel vervangen door één of meerdere kampen. Daarnaast zijn er ook dia-avonden, determinatienamiddagen, voordrachten, ...

We doen echter ook aan natuurbescherming : zo bijvoorbeeld wordt er actie gevoerd om het gebruik van kringlooppapier te stimuleren, nestkastjes worden in elkaar geklopt en opgehangen, onwelkome wijzigingen of overtredingen van reglementeringen inzake jacht, vogelvangst, ... mogen zeker rekenen op een (re-)actie van onzentege.

Al bij al één gonzende bijenkorf van bedrijvigheid rond natuur en milieu.

Kontaktadres : Philip Dumortier, Overzetweg 25, 8510 Kortrijk-Marbe
Rek. nr. J.N.M. : 035-0247711-14

De Natuurwerkgroep "DE GAVERS"

=====

Reeds vanaf 1970 werden op de Gavers ornithologische waarnemingen gedaan. Toen het snel stijgende belang van de vijver voor broedende, pleisterende en overwinterende watervogels duidelijk werd, richtten enkele mensen op 1 december 1976 de Natuurwerkgroep "de Gavers" op.

Op 31 augustus verschenen de statuten van de nu v.z.w. geworden vereniging in het Staatsblad en in oktober 1978 verkreeg de N.W.G. het beheer over het reservaat vanwege de Provincie.

Het reservaat werd afgesloten voor het publiek : op het water is er een zomer- en wintergrens tot waar watersportbeoefenaars kunnen komen. Op de landtong werd een observatiehut geplaatst die voor iedereen open is, maar voor de rest is ook deze landtong niet toegankelijk.

Langs de kleine vijvertjes ligt voorlopig nog wel een wandelpad, maar ook dit zal worden afgesloten wanneer de nieuwe weg aan de overkant van de beek klaar is.

Vijf jaar beheer gaven reeds een aantal betekenisvolle resultaten : elk jaar pleisteren meer watervogels op de vijver, het aantal Reigers groeide dit jaar aan tot 36 nesten, het rietveld wordt door maaibeheer vitaal gehouden, voor het eerst broedden in 1983 twee wijfjes Kuifeend,...

Dat de N.W.G. ook beantwoordt aan een nood bij de bevolking bewijst het ledenaantal dat dit jaar de 500 bereikte. Dank zij deze steun hoopt de N.W.G. het Provinciaal Domein verder natuurvriendelijk te helpen opbouwen.

Je bent geïnteresseerd en/of je wilt de natuurwerkgroep in haar doelstellingen steunen. Dit kan !

Door 100 fr. te storten op rekening nr. 385-0330633-23 van de Bank Brussel Lambert, Jan Breydellaan 94 te Kortrijk, word je lid van de natuurwerkgroep.

Je ontvangt driemaandelijks het informatieblad en ook het jaarboek van de natuurwerkgroep.

De Werkgroep Leefmilieu Zwevegem

=====

Wij ijveren voor natuurbehoud en landschapszorg. Dit houdt in : strijd tegen sluikstort, lawaai, onveilig verkeer, verontreiniging van lucht, bodem en water. De klemtoon ligt op positieve inzet en sensibilisering, eerder dan op protestacties.

Een belangrijke realisatie is ons natuurreservaat "De Oude Spoorweg" te Moen, dat wij beheren in samenwerking met de "Belgische Natuur- en Vogelreservaten" v.z.w., eigenaar van o.a. De Blankaart.

Op ons reservaat werd een natuurleerpad uitgewerkt. In de eerste plaats werd hierbij gedacht aan de scholen, maar ook particulieren kunnen er op een aangename wijze iets bijleren. Het concept is als volgt : op interessante plaatsen werden genummerde paaltjes geplaatst.

In een begeleidende brochure kan het nummer teruggevonden worden, met een verklarende tekst erbij. Het brochuurtje kost 40 fr. maar als u lid wordt krijgt u het gratis.

Elk maand houden wij een geleide excursie op onze spoorweg. Op de onpare maanden (januari, maart,...) is dit in de voormiddag om 9